

Treći dan: Samoostvarenje bez Boga?

75. U mjeri u kojoj čovjek pokušava živjeti odijeljeno od Boga, on se obraća samome sebi. On otkriva "bezgranične" mogućnosti svoje slobode i vjeruje da je njegova najveća sreća u tom da, u što moguće većoj neovisnosti, sam određuje što će činiti, a što propustiti. Pri tome doživljava teške rane. To se jasno pokazuje na sudbini mlađega sina u sljedećoj prisposobi o milosrdnom ocu. To je kod Luke ujedno "evanđelje u Evanđelju".

Izgubljeni i nađeni sin

„I nastavi: »Čovjek neki imao dva sina. Mlađi reče ocu: ‘Oče, daj mi dio dobara koji mi pripada.’ I razdijeli im imanje. Nakon nekoliko dana mlađi sin pokupi sve, otputova u daleku zemlju i ondje potraži svoja dobra živeći razvratno.«

»Kad sve potroši, nastaje ljuta glad u onoj zemlji te on počne oskudijevati. Ode i pribi se kod jednoga žitelja u onoj zemlji. On ga posla na svoja polja pasti svinje. Želio se nasititi rogačima što su ih jele svinje, ali mu ih nitko nije davao.«

»Došavši k sebi, reče: ‘Koliki najamnici oca moga imaju kruha napretek, a ja ovdje umirem od gladi! Ustat ću, poći svomu ocu i reći mu: ‘Oče, sagriješih protiv Neba i pred tobom! Nisam više dostojan zvati se sinom tvojim. Primi me kao jednog od svojih najamnika.’« »Usta i pođe svom ocu. Dok je još bio daleko, njegov ga otac ugleda, ganu se, potrča, pade mu oko vrata i izljubi ga" (Lk 15,11-20).

1. Što stoji u tekstu?

76. Prema židovskom pravu otac je mogao još za života svoje imanje razdijeliti među sinove, a on je ipak zadržao doživotno pravo korištenja. Grešno ponašanje sina u našoj prisposobi počinje time što više nema povjerenja prema ocu: on traži da mu otac isplati njegov dio baštine u nakani da njom po miloj volji raspolaže, ne vodeći računa o ocu. Već nakon nekoliko dana posve kida odnos sa svojim ocem, putuje u tuđinu i sam postaje *zadnja instanca svoga djelovanja*. Otac ne sprečava sina u tom da "uživa" u svojoj slobodi. Kako daljnji tijek prisposobe pokazuje, pun žalosti pušta ga da otputuje, ali je u svojoj nutrini s njim povezan. Sin je rastepao sve što je od oca dobio i što mu je pripadalo.

Pošto je sin sve potrošio, nastala je "ljuta glad" u onoj zemlji. Ovo upozorenje tumači duboku nutarnju potrebu. "On počne oskudijevati": označuje ne samo tjelesnu, nego i nutarnju glad za ljudskom ljubavlju, koju zacijelo nije našao u sebeljubnom iživljavanju svoje slobode, u "besciljnom" životu. Sin se pribio jednom njemu posve tuđem čovjeku i prosio je pri tom ne samo za radom i kruhom, nego i za priznanjem svoje osobe. Gospodar mu tu naklonost posve odbija jer ga šalje na polje da čuva svinje. To je prema židovskom poimanju duboko poniženje i onečišćenje koje ranjava (Lev 11,7 sl).

77. Iskustvo temeljnog nedostatka (osobne) ljubavi uvodi sina u duboku krizu:

Sin ulazi u sebe i spoznaje da je njegovo svojevóljno napuštanje oca bilo grijeh i da je propao njegov pokušaj samoostvarenja bez oca.

On se sjeća kako najamnici njegova oca stalno smiju biti u blizini njegova oca i "imaju kruha napretek". Time se ne misli samo na životne namirnice, nego i na sigurnost i zajedništvo s ocem. Unaprijed želi biti barem kao najamnik, bezuvjetno, kod oca, da bi opet zadobio očevo povjerenje. Pri svom povratku s pravom računa na njegovu opravdanu srdžbu i priprema stoga priznanje krivice. Sadržaj te ispovijedi nije prošli život, nego grijeh koji je u odbacivanju očeve ljubavi!

2. Što nam Bog želi reći?

78. Ako Bogu uskratiti svoje povjerenje, slijedi dvostruko nutarnje ranjavanje:

1. Samoranjavanje

Čovjek u sebi nosi "neobjašnjivu" sklonost "odijeliti se" od povezanosti s Bogom i uskratiti mu povjerenje: on promatra svoju slobodu kao svoje pravično "dobro" (usp. Lk 15,12) s kojim može po volji raspolagati. U mjeri u kojoj se ti – bilo iz koga razloga – prepustiš toj sklonosti, u tebi dolazi do nutarnjeg proturječja: proizašao si iz Božje ljubavi i stoga nužno ostaješ usmjeren prema Bogu; uskraćuješ mu svoje povjerenje i pokušavaš tako živjeti kao da ga nema.

Ti možeš neko vrijeme živjeti s tom nutarnjom proturječnosti, možeš je potisnuti (kao i sin u našoj prispodobi), ali jednom će ona u tebi provaliti (možda po boli koja izvana dolazi ili iz nutarnje "gladi", usp. Lk 15,14).

Čim svjesniji postaneš ovog proturječja, to je on bolniji.

Ova bol je znak duboke nutarnje rane koja konačno vodi duhovnoj i tjelesnoj smrti, kako očituje naša prispodoba: "Moj sin bijaše mrtav" (Lk 15,24.32). *Radikalno* uskraćivanje povjerenja Bogu je "griješ koji vodi u smrt" (1 Iv 5,16), "smrtni grijeh".

79. 2. Ranjavanje od drugih

Sin je duboko ranjen jer tuđi gospodar njegovo prosjačenje za naklonošću odbacuje na način koji ga ponizuje. On gubi svako samopoštovanje i ljudsko dostojanstvo (ne dopušta mu se ni to da se nahrani svinjskom hranom) i više ne može ljubiti samoga sebe. Većina ljudi ne živi odijeljeno od Boga zbog toga što bi se svjesno od njega udaljili, nego što su u svojoj nutrini ranjeni po svjesnom ili nesvjesnom krivom postupanju drugih i sami sebi su se otuđili. Oni ne mogu ni u koga imati povjerenja, pa ni u Boga.

Iz naše prispodobe učimo:

1. Grijeh započinje s uskraćivanjem povjerenja Bogu.
2. Taj poremećaj odnosa s Bogom ima za posljedicu poremećaj odnosa čovjeka prema samome sebi i prema drugima.

3. Što moram činiti?

80. Zapitaj se danas:

- Promatram li svoju slobodu kao "dobro" kojim želim raspolagati po miloj volji ili kao osposobljenje za odgovor na Božje pri klanjanje?

- Da li je Bog za mene zadnja instancija mog mišljenja i djelovanja ili (nesvjesno) težim k samoostvarenju bez Boga?

Koje predjele svoga života zatvaram pred Bogom (novac, seksualnost, negativna životna iskustva; usp. 1,5)?

- *Ovisi li* osjećaj mog samopoštovanja o naklonosti drugih ljudi (prosjačim li stalno priznanje) ili očekujem da me Bog posve prizna?

Od temeljnog značenja za obraćenje k Bogu je shvaćanje "*kajanja*" u našoj prispodobi: sin se u prvom redu ne kaje za svoj prošli život, nego zbog odbacivanja zajedništva s ocem.

Razlog njegova kajanja nije *strah* pred očevom pravednošću koja kažnjava, nego novonastala *ljubav* prema njemu i čežnja za boravkom kraj njega: Ustat ću i poći svome ocu! Priznanje grijeha koje je on spremio ne glasi: zlo sam živio, učinio ovo i ono, nego: "Sagriješih protiv *tebe!*" Makar znade da nije više dostojan biti "sin", ipak se nada da ga otac neće potjerati, nego ga nanovo primiti u svoje zajedništvo. U dubljem shvaćanju teksta smijemo još jednom (usp. 1,62) naglasiti:

1. Kajanje nije samo žalost zbog ranijih zlih djela.
2. Kajanje je žalost zbog žalosti koju smo Bogu nanijeli.